YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

22 päivänä toukokuuta 2003 *

Asiassa C-355/00,

jonka Dioikitiko Protodikeio Thessalonikis (Kreikka) on saattanut EY 234 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Freskot AE

vastaan

Elliniko Dimosio

ennakkoratkaisun EY:n perustamissopimuksen 30 ja 38 artiklan (joista on muutettuina tullut EY 28 ja EY 32 artikla), EY:n perustamissopimuksen 39 artiklan (josta on tullut EY 33 artikla), EY:n perustamissopimuksen 40 ja 59 artiklan (joista on muutettuina tullut EY 34 ja EY 49 artikla), EY:n perustamissopimuksen 60 artiklan (josta on tullut EY 50 artikla) ja EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 87 artikla) sekä muun ensivakuutusliikkeen kuin henkivakuutusliikkeen aloittamista ja harjoittamista koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta 24 päivänä heinäkuuta 1973 annetun ensimmäisen neuvoston direktiivin 73/239/ETY (EYVL L 228, s. 3), sellaisena kuin se on muutettuna 22.6.1988 annetulla toisella neuvoston direktiivillä 88/357/ETY (EYVL L 172, s. 1), tulkinnasta,

* Oikeudenkäyntikieli: kreikka.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. Wathelet sekä tuomarit C. W. A. Timmermans (esittelevä tuomari), D. A. O. Edward, P. Jann ja S. von Bahr,

julkisasiamies: C. Stix-Hackl,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies H. A. Rühl,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Kreikan hallitus, asiamiehinään I. Chalkias ja C. Tsiavou,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään M. Condou-Durande ja C. Tufvesson,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Kreikan hallituksen ja komission 7.3.2002 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 14.11.2002 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Dioikitiko Protodikeio Thessalonikis (Thessalonikin ensimmäisen asteen hallintotuomioistuin) on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 31.7.2000 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 26.9.2000, EY 234 artiklan nojalla ennakkoratkaisukysymyksen EY:n perustamissopimuksen 30 ja 38 artiklan (joista on muutettuina tullut EY 28 ja EY 32 artikla), EY:n perustamissopimuksen 39 artiklan (josta on tullut EY 33 artikla), EY:n perustamissopimuksen 40 ja 59 artiklan (joista on muutettuina tullut EY 34 ja EY 49 artikla), EY:n perustamissopimuksen 60 artiklan (josta on tullut EY 50 artikla) ja EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 87 artikla) sekä muun ensivakuutusliikkeen kuin henkivakuutusliikkeen aloittamista ja harjoittamista koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta 24 päivänä heinäkuuta 1973 annetun ensimmäisen neuvoston direktiivin 73/239/ETY (EYVL L 228, s. 3), sellaisena kuin se on muutettuna 22.6.1988 annetulla toisella neuvoston direktiivillä 88/357/ETY (EYVL L 172, s. 1) (jäljempänä direktiivi 73/239/ETY), tulkinnasta.

2 Tämä kysymys on esitetty asiassa, jossa kantajana on Freskot AE -niminen yhtiö (jäljempänä Freskot), joka harjoittaa siipikarjan tuotantoa, ja vastaajana Elliniko Dimosio (Kreikan valtio) ja joka koskee erityisen vakuutusmaksun perimistä tilivuoden 1993 viimeisen vuosineljänneksen ja tilivuoden 1994 osalta sen perusteella, että Freskot on ostanut Kreikan maataloustuotannosta peräisin olevaa siipikarjaa ja kasviperäisiä tuotteita.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön lainsäädäntö

3 Direktiivin 73/239/ETY 1 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Tämä direktiivi koskee jäsenvaltioon sijoittautuneiden tai sijoittautumaan aikovien itsenäisten ammatinharjoittajien ensivakuutusliikkeen, mukaan lukien 2 kohdassa tarkoitettu avun tarjoaminen, aloittamista ja harjoittamista."

4 Direktiivin 73/239/ETY 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Tätä direktiiviä ei sovelleta

1. Seuraaviin vakuutusliikkeen lajeihin:

— —

d) lakisääteiseen sosiaaliturvaan kuuluva vakuutus

— — "

Kansallinen lainsäädäntö

5 Kreikan maatalousvakuutuslaitoksen organisaatiosta ja toiminnasta sekä muista määräyksistä annetussa laissa nro 1790/1988 (FEK A' 134, jäljempänä vuoden 1988 laki) säädetään muun muassa seuraavaa:

"1 §

1. Perustetaan yleishyödyllinen laitos 'Organismos Ellenikon Georgikon Asfaliseon (ELGA)', joka on kokonaan valtion omistama yksityisoikeudellinen oikeushenkilö.

2. ELGAn kotipaikka on Ateenassa, ja se on maatalousministeriön valvonnan alainen tämän lain säännösten mukaisesti.

2 §

1. ELGAn tarkoituksena on aktiivista suojelua koskevien ohjelmien laatiminen ja toteuttaminen sekä maatilojen tuotannon ja pääoman vakuuttaminen.

2. Tässä laissa 'vakuutuksella' tarkoitetaan maataloustuotannon, maataloustuottajien kasveista, eläimistä ja kiinteästä omaisuudesta muodostuvan pääoman sekä maatilojen laitosten ja rakennusten aktiivista suojelua ja vakuuttamista luonnonuhkien varalta.

3 §

1. ELGAn vakuutus kattaa erityisesti

a) pakollisen vakuutuksen niiden vahinkojen varalta, jotka kohdistuvat säännönmukaiseen viljelytuotantoon, maataloustuottajien kasveista, eläimistä ja kiinteästä omaisuudesta muodostuvaan pääomaan tai maatilojen laitoksiin ja rakennuksiin,

— —

b) kasveista muodostuvan pääoman ja kasvintuotannon aktiivisen suojelun.

4 §

1. Edellä 3 §:ssä tarkoitettu vakuutus koskee luonnollisia henkilöitä ja oikeushenkilöitä, jotka ovat maatalous-, karjatalous-, siipikarja-, mehiläis-, kalastus-, vesiviljely-yritysten tai vastaavien yritysten omistajia tai tätä liiketoimintaa harjoittavia yrittäjiä.

— —

5 §

ELGAn tulot muodostuvat

1. a) erityisestä vakuutusmaksusta saatavista tuloista,

— —

2. Tämän pykälän yksityiskohtaisesta soveltamisesta määrätään maatalousministerin päätöksellä."

6 Kreikan maatalousministeriön ja valvontaa harjoittavien oikeushenkilöiden toimivaltaa koskevista kysymyksistä sekä muista määräyksistä annetulla lailla nro 2040/1992 (FEK A' 70) lisättiin vuoden 1988 lakiin 5 a §. Tämän säännöksen sanamuoto on seuraava:

"1. Seuraavista kotimaisista maataloustuotteista ja niiden sivutuotteista on suoritettava ELGAlle erityinen vakuutusmaksu:

a) kasvi- ja eläinperäiset tuotteet sekä kalastuksesta saatavat tuotteet.

— —

3. Erityisen vakuutusmaksun suuruus on 2 prosenttia kasviperäisistä tuotteista ja 0,5 prosenttia eläinperäisistä tuotteista sekä kalastuksesta ja vesiviljelystä saatavista tuotteista. Nämä prosenttiosuudet lasketaan kyseisten tuotteiden arvosta.

— —

7. Jollei tämän pykälän 12 ja 13 momentin säännöksistä muuta johdu, laissa määritellyt maksuvelvolliset suorittavat verolain 30 §:n 2 momentissa säädetyssä määräajassa erityisen vakuutusmaksun toimivaltaiselle veroviranomaiselle.

— —

8. Jollei tämän pykälän 12 ja 13 momentin säännöksistä muuta johdu, erityisen vakuutusmaksun ovat velvolliset suorittamaan [toimivaltaiselle veroviranomaiselle] ne, joilla on verolain säännösten mukaisesti velvollisuus antaa maataloustuotteiden osto- tai myyntilaskuja.

— —

14. ELGAn erityisestä vakuutusmaksusta saamat tulot, jotka veroviranomaiset perivät, sisältyvät valtion talousarvioon valtion tuloina ja ne kirjataan erityisen tulojen otsakkeen alle. Nämä tulot maksetaan ELGAlle maatalousministeriön talousarviosta myöntämällä ELGAlle vuosittain tulojen suuruinen määräraha tämän kyseiselle ministeriölle tekemän ehdotuksen perusteella."

Pääasian tosiseikat ja ennakkoratkaisukysymys

7 Freskot on Kreikan oikeuden mukaan perustettu osakeyhtiö, jonka kotipaikka on Thessaloniki (Kreikka) ja jonka toimialana on kotimaan markkinoille tukkumyyntiin tarkoitetun siipikarjan tuotanto ja kauppa sekä siipikarjan teurastus kolmansien lukuun korvausta vastaan.

8 Thessalonikin Dimosia Oïkonomiki Iperisian (verovirasto) asiamiehen suorittamassa tarkastuksessa ilmeni, että Freskot oli ostanut tilivuonna 1993 sellaisia sekä eläinperäisiä (siipikarja) että kasviperäisiä maataloustuotteita, joista oli suoritettava vuoden 1988 laissa tarkoitettu erityinen vakuutusmaksu (jäljempänä maksu) Organismos Ellenikon Georgikon Asfaliseonille (Kreikan maatalousvakuutuslaitos, jäljempänä ELGA), mutta että yhtiö ei ollut maksanut näihin ostoihin perustuvaa maksua tilivuoden 1993 viimeisen vuosineljänneksen osalta.

9 Thessalonikin veroviraston johtaja määräsi 20.1.1997 tehdyllä, tilivuosia 1993 ja 1994 koskevalla maksuunpanopäätöksellä Freskotin maksamaan tilivuoden 1993 viimeiseltä vuosineljännekseltä sekä tilivuodelta 1994 maksamatta olevan määrän tuosta maksusta sekä maksun korotuksen sen perusteella, että näitä tilivuosia koskevat ilmoitukset olivat puutteellisia tai puuttuivat kokonaan.

10 Freskot on valittanut päätöksestä Dioikitiko Protodikeio Thessalonikisiin ja vaatinut päätöksen kumoamista vedoten siihen, että vuoden 1988 lain säännökset, joiden nojalla maksua peritään, ovat suoraan ristiriidassa primaarisen ja johdetun yhteisön oikeuden kanssa, erityisesti perustamissopimuksen 30 artiklan,

EY:n perustamissopimuksen 34 ja 36 artiklan (joista on muutettuina tullut EY 29 ja EY 30 artikla), perustamissopimuksen 38, 39, 40 ja 59 artiklan, EY:n perustamissopimuksen 85, 86 ja 90 artiklan (joista on tullut EY 81, EY 82 ja EY 86 artikla) ja perustamissopimuksen 92 artiklan sekä direktiivin 73/239/ETY kanssa.

11 Freskot väittää erityisesti, että maksu on etenkin siipikarjatuotannon osalta perustamissopimuksen 38 ja 39 artiklassa lausuttujen yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteiden sekä kyseessä olevan yhteisen markkinajärjestelyn vastainen. Freskot väittää, että tämä maksu estää kreikkalaisia siipikarjantuottajia ja kauppiaita myymästä tuotteitaan vapaasti sekä Kreikassa että muissa jäsenvaltioissa sovellettavassa yhteisön lainsäädännössä säädetyin edellytyksin. Lisäksi Freskot katsoo, että kyseinen maksu on perustamissopimuksen 30 artiklan mukaisesti kielletty tuonnin määrällistä rajoitusta vaikutukseltaan vastaava toimenpide, koska se vaikuttaa haitallisesti kreikkalaisten tuottajien vientitoimintaan ja sillä suositaan tuottajia, jotka ovat sijoittautuneet Kreikan ulkopuolelle joko muihin jäsenvaltioihin tai kolmansiin maihin. Freskot väittää lopuksi, että vuoden 1988 lailla käyttöön otettu ELGAssa olevaa pakollista vakuutusta koskeva monopolistinen järjestelmä on palvelujen tarjoamisen vapauden periaatteen sekä ensivakuutusta koskevien säädösten ja hallinnollisten määräysten vastainen.

12 Tässä tilanteessa Dioikitiko Protodikeio Thessalonikis on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Onko perusteluissa tarkoitetun sellaisen erityisen vakuutusmaksun määrääminen, joka on suoritettava kotimaisista kasvi- ja eläinperäisistä tuotteista ja kalastuksesta saatavista tuotteista sekä näiden tuotteiden sivutuotteista ja joka peritään ja maksetaan tulona toimivaltaiselle veroviranomaiselle, vastoin tavaroiden vapaata liikkuvuutta (28 artikla), yhteistä maatalouspolitiikkaa (38, 39 ja 40 artikla), palvelujen tarjoamisen vapautta (59 ja 60 artikla) ja sallittuja valtiontukia (92 artikla) koskevia yhteisön oikeussääntöjä sekä 24.7.1973 annetun ensimmäisen neuvoston direktiivin 73/239/ETY säännöksiä, kun otetaan huomioon tavoiteltu päämäärä eli aktiivista suojelua koskevien ohjelmien laatiminen ja toteuttaminen sekä maatilojen tuotannon ja pääoman turvaaminen?"

Ennakkoratkaisukysymys

13 Kansallinen tuomioistuin tiedustelee kysymyksellään pääasiassa sitä, estääkö yhteistä maatalouspolitiikkaa, tavaroiden vapaata liikkuvuutta, palvelujen tarjoamisen vapautta ja valtiontukia koskeva yhteisön oikeus sen, että jäsenvaltio ottaa käyttöön nyt kyseessä olevan maksun kaltaisen veronluonteisen maksun, joka kohdistuu kotimaisten maataloustuotteiden myyntiin ja ostoihin ja josta saatavat tulot ohjataan julkisyhteisölle, jonka tehtävänä on ehkäistä ja korvata luonnonuhkien tuon jäsenvaltion maatiloille aiheuttamia vahinkoja.

Yhteinen maatalouspolitiikka

Yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyt huomautukset

14 Kreikan hallitus ja komissio väittävät, että maksu, joka on otettu käyttöön sellaisen pakollisen vakuutusjärjestelmän puitteissa, jota tuolla maksulla rahoitetaan, on yhteensopiva sekä perustamissopimuksen yhteistä maatalouspolitiikkaa koskevien määräysten että pääasiassa kyseessä oleviin maataloustuotteisiin sovellettavan siipikarjanliha-alan yhteisestä markkinajärjestelystä 29 päivänä lokakuuta 1975 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2777/75 (EYVL L 282, s. 77), sellaisena kuin se on muutettuna 3.5.1989 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 1235/89 (EYVL L 128, s. 29) (jäljempänä asetus N:o 2777/75), kanssa.

15 Kreikan hallitus ja komissio väittävät tältä osin erityisesti, että maksu ei riko asetuksen N:o 2777/75 säännöksiä, koska tuo asetus ei sisällä erityissäännöksiä maatalousvakuutuksesta luonnonuhkien varalta.

16 Kreikan hallituksen mukaan pääasiassa kyseessä olevalla pakollisella vakuutusjärjestelmällä ei sitä paitsi ole merkittävää vaikutusta hinnanmuodostukseen eikä mainitulla asetuksella käyttöön otettuihin mekanismeihin, kun otetaan huomioon erityisesti maksun vähäinen määrä. Kreikan hallituksen mukaan tällaisella järjestelmällä ei ole mitään vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, ja se jopa tukee kyseessä olevan yhteisen markkinajärjestelyn toimintaa, koska se vastaa maataloustuottajien tarpeeseen.

17 Komissio väittää, että minkään asiakirja-aineistoon sisältyvän seikan perusteella ei voida päätellä, että maksulla on asetuksella N:o 2777/75 luodun yhteisen markkinajärjestelyn vastaisia vaikutuksia. Komission mukaan tämä maksu ei vaikuta asetuksella säädettyihin mekanismeihin, joilla pyritään helpottamaan tarjonnan sopeuttamista markkinoiden vaatimuksiin. Se ei myöskään aiheuta häiriötä yhteisön ja kolmansien maiden väliseen siipikarjanlihan kauppaan. Komission mukaan ei etenkään ole olemassa viitteitä siitä, että hankintapäätöksiä tehtäessä tuontituotteita korvataan maksun vuoksi kotimaisilla tuotteilla. Jos näin kuitenkin olisi, kyseinen maksu olisi edellä mainitun asetuksen vastainen. Tämän asian tutkiminen kuuluu joka tapauksessa kansalliselle tuomioistuimelle.

Yhteisöjen tuomioistuimen vastaus

18 On kiistatonta, että pääasiassa kyseessä olevat maataloustuotteet kuuluvat yhteisen markkinajärjestelyn piiriin, nimittäin asetuksella N:o 2777/75 säädellyn siipikarjanliha-alan yhteisen markkinajärjestelyn piiriin.

19 Silloin kun tietyllä alalla on annettu asetus yhteisestä markkinajärjestelystä, jäsenvaltioilla on vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan velvollisuus pidättyä sellaisten toimien antamisesta, jotka saattaisivat poiketa markkinajärjestelystä tai olla sen vastaisia (ks. siipikarjanliha-alan yhteisen markkinajärjestelyn osalta

asia 111/76, Van den Hazel, tuomio 18.5.1977, Kok. 1977, s. 901, 13 kohta ja muiden alojen osalta mm. asia C-456/00, Ranska v. komissio, tuomio 12.12.2002, Kok. 2002, s. I-11949, 31 kohta ja asia C-462/01, Hammarsten, tuomio 16.1.2003, Kok. 2003, s. I-781, 30 kohta).

20 Asetuksessa N:o 2777/75 ei oteta myönteistä eikä kielteistä kantaa siihen, ovatko pääasiassa kyseessä olevan kaltaiset kansalliset säännökset, jotka koskevat luonnonuhkien varalta olevaa maatilojen pakollista vakuutusta, yhteensopivia siipikarjanliha-alan yhteisen markkinajärjestelyn kanssa. Näin ollen on tarpeen tutkia, onko tällainen kansallinen järjestelmä, mukaan lukien maksu, tämän yhteisen markkinajärjestelyn päämäärien ja tavoitteiden vastainen (ks. mm. asia 51/74, Van der Hulst, tuomio 23.1.1975, Kok. 1975, s. 79, Kok. Ep. II, s. 437, 26—28 kohta).

21 Siipikarjanliha-alan yhteinen markkinajärjestely perustuu sellaisten toimenpiteiden kokonaisuuteen, joilla pyritään markkinoiden vakauttamiseen ja kohtuullisen hintatason varmistamiseen turvautumatta sellaisiin interventiotoimenpiteisiin, joista on säädetty muiden maatalousmarkkinoiden osalta.

22 Tässä tarkoituksessa asetukseen N:o 2777/75 sisältyy lähinnä yhtäältä säännöksiä, jotka oikeuttavat ryhtymään tiettyihin yhteisön toimenpiteisiin, joilla pyritään helpottamaan tarjonnan mukauttamista markkinoiden vaatimuksiin (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat 47/83 ja 48/83, Midden-Nederland ja Van Miert, tuomio 28.3.1984, Kok. 1984, s. 1721, 17 kohta), ja toisaalta säännöksiä, joilla toteutetaan yhteisön ulkorajoilla sellainen yhteinen kauppajärjestelmä, jolla pyritään välttämään se, että kolmansista maista peräisin olevien tuotteiden alhaisemmat hinnat aiheuttavat häiriöitä yhteisön tuotannon myynnille sekä yhteismarkkinoilla että muilla markkinoilla.

23 Pääasiassa kyseessä olevaa pakollista vakuutusjärjestelmää, mukaan lukien maksu, ei periaatteessa voida moittia siipikarjanliha-alan yhteisen markkinajärjestelyn vaatimusten kannalta.

24 Tällä järjestelmällä, jonka päämääränä on maatilojen suojaaminen luonnonuhkien varalta, ei nimittäin tavoitella mitään niistä edellä mainitun yhteisen järjestelyn erityisistä päämääristä, jotka on mainittu tämän tuomion 21 ja 22 kohdassa. Yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteet, joihin viitataan asetuksen N:o 2777/75 20 artiklassa, erityisesti EY:n perustamissopimuksen 39 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdassa lausutut tavoitteet, kattavat kuitenkin tämän kansallisen järjestelmän päämäärän.

25 Tuottavuuden lisääminen ja kohtuullisen elintason takaaminen maatalousväestölle, jotka ovat edellä mainitussa perustamissopimuksen artiklassa lausuttuja tavoitteita, käsittävät nimittäin erityisesti pääasiassa kyseessä olevalla pakollisella vakuutusjärjestelmällä tavoitellun päämäärän suojata maatiloja luonnonuhkilta, joilla on niille erityistä merkitystä, etenkin kun mahdollisuudet vakuutusturvan saamiseen vakuutusyhtiöiltä vaikuttavat ainakin osittain epävarmoilta.

26 On syytä lisätä, että sekä asetuksen N:o 2777/75 yleisestä rakenteesta että sen säännöksistä, erityisesti sen 2 artiklasta, seuraa, että tuo asetus perustuu harkittuun talouspoliittiseen valintaan, jonka mukaan toivotun tasapainon saavuttaminen jätetään pääasiassa markkinavoimien tehtäväksi. Näin ollen siipikarjanlihan yhteinen markkinajärjestely perustuu yhteisön sisäisen kaupan osalta liiketoimien vapauteen vilpittömän kilpailun edellytyksin (ks. vastaavasti em. asia Van den Hazel, tuomion 16 ja 18 kohta).

27 Näin ollen on syytä tutkia sitä, ovatko maksun kaltaiset kansalliset toimenpiteet omiaan rajoittamaan jäsenvaltioiden välisen kaupan vapautta (ks. vastaavasti mm. em. asia Midden-Nederland ja Van Miert, tuomion 28 kohta).

28 Ei voida poissulkea sitä mahdollisuutta, että mainitun maksun aiheuttama taloudellinen rasitus voi aiheuttaa tällaisia vaikutuksia yhteisön sisäiselle kaupalle.

29 On nimittäin todettava, että se etu, joka muista jäsenvaltioista tai kolmansista maista peräisin olevilla tuotteilla on kreikkalaisiin tuotteisiin nähden sen vuoksi, että maksu kohdistuu ainoastaan viimeksi mainittuihin tuotteisiin, voisi yksinomaan kreikkalaisten tuotteiden hintoihin kohdistuvan korotusvaikutuksen vuoksi aiheuttaa sen, että kotimaisia tuotteita korvataan tietyssä määrin muista jäsenvaltioista peräisin olevilla tai kolmansista maista tuoduilla tuotteilla sekä Kreikan että muiden jäsenvaltioiden markkinoilla.

30 Joka tapauksessa kansallisen tuomioistuimen asiana on arvioida, onko kyseessä olevilla markkinoilla merkkejä siitä, että maksulla on tosiasiallisesti tällaisia vaikutuksia; yhteisöjen tuomioistuin voi tuoda esiin tiettyjä yhteisön oikeuden alaan kuuluvia oikeudellisia seikkoja helpottaakseen tällaista arviointia (ks. vastaavasti erityyppisen yhteisen markkinajärjestelyn osalta kuin asetuksessa N:o 2777/75 säädetty järjestely mm. yhdistetyt asiat 36/80 ja 71/80, Irish Creamery Milk Suppliers Assciation ym., tuomio 10.3.1981, Kok. 1981, s. 735, Kok. Ep. VI, s. 29, 19 kohta).

31 Tältä osin on syytä todeta, että maksun suhteellisen alhainen määrä ainakin pääasiassa kyseessä olevien eläinperäisten tuotteiden osalta viittaa siihen, että maksulla on neutraali vaikutus kauppaan, kun taas se, että maksu on voimassa toistaiseksi, on päinvastainen viite (ks. vastaavasti mm. em. asia Irish Creamery Milk Suppliers Association ym., tuomion 20 kohta ja asia C-235/90, Aliments Morvan, tuomio 19.11.1991, Kok. 1991, s. I-5419, 10 ja 11 kohta).

32 Siihen, että maksulla on neutraali vaikutus kauppaan, viittaa myös se, että maksun aiheuttamaa rasitusta kompensoivat ainakin tietyssä määrin ELGAn vahinkotapahtuman sattuessa pakollisen vakuutuksen nojalla suorittamat korvaukset, ja se, että pakollisen vakuutuksen johdosta toimijoiden ei tarvitse ottaa vakuutusta näiden riskien varalta yksityisiltä vakuutuksenantajilta — mikäli tällainen vakuutus on saatavilla — tai ryhtyä muihin varotoimiin.

33 Edellä esitetyn perusteella on esitettyyn kysymykseen siltä osin kuin se koskee yhteisön oikeutta yhteisen maatalouspolitiikan alalla vastattava seuraavasti:

— yhteistä maatalouspolitiikkaa koskevat perustamissopimuksen määräykset ja asetus N:o 2777/75 eivät estä sitä, että jäsenvaltio ottaa käyttöön sellaisen veronluonteisen maksun kuten siipikarjanliha-alan yhteiseen markkinajärjestelyyn kuuluvien kotimaisten maataloustuotteiden myyntiin ja ostoihin kohdistuva maksu, josta saatavat tulot ohjataan julkisyhteisölle, jonka tehtävänä on ehkäistä ja korvata luonnonuhkien tuon jäsenvaltion maatiloille aiheuttamia vahinkoja

— mainitut määräykset ja yllä mainittu asetus estävät kuitenkin tällaisen veronluonteisen maksun silloin, kun se voi olla kyseessä olevan yhteisen markkinajärjestelyn päämäärien ja tavoitteiden vastainen ja erityisesti jos maksu tosiasiallisesti haittaa yhteisön sisäistä kauppaa

— kansallisen tuomioistuimen asiana on arvioida, onko maksulla tosiasiallisesti tällaisia vaikutuksia.

Tavaroiden vapaa liikkuvuus

Yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyt huomautukset

34 Kreikan hallitus tarkastelee sitä, onko maksu EY:n perustamissopimuksen 9, 10, 12 ja 95 artiklan (joista on muutettuina tullut EY 23, EY 24, EY 25 ja EY 90 artikla) tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevien määräysten mukainen.

35 Tuon hallituksen mukaan tätä maksua ei voida pitää EY:n perustamissopimuksen 9 ja 12 artiklassa tarkoitettuna tullia vaikutukseltaan vastaavana maksuna, koska se ei kohdistu tuotteiden maahantuontiin vaan se on sisäisten maksujen yleisen järjestelmän erottamaton osa ja se kohdistuu systemaattisesti kaikkiin kotimaisiin tuotteisiin samojen arviointiperusteiden mukaisesti.

36 Kyseinen hallitus katsoo, että maksua on näin ollen arvioitava EY:n perustamissopimuksen 95 artiklan valossa. Kreikan hallitus katsoo, että maksu on tuon määräyksen mukainen, koska yhtäältä se ei sovellu tuontiin, joten kyseessä on tältä osin korkeintaan käänteinen syrjintä, jota ei voida moittia, ja toisaalta se rasittaa vientiin tarkoitettujen kotimaisten tuotteiden myyntiä samalla tavoin kuin kotimaan myyntiin tarkoitettuja tuotteita.

37 Komissio katsoo, että maksu ei ole tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevien perustamissopimuksen määräysten vastainen, koska se koskee kaikkea kotimaista maataloustuotantoa muttei rasita tuontituotteita eikä yksinomaan vientituotteita. Tästä seuraa, että se ei muodosta jäsenvaltioiden välisen kaupan estettä, vaikka sillä mahdollisesti saatetaan kotimainen tuotanto epäedullisempaan asemaan kuin muista jäsenvaltioista peräisin oleva tuotanto.

Yhteisöjen tuomioistuimen vastaus

38 Ensinnäkin on syytä todeta, että ne perustamissopimuksen määräykset, joissa kielletään kaikki määrälliset rajoitukset ja vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet, ovat siipikarjanliha-alan yhteisen markkinajärjestelyn erottamaton osa (ks. vastaavasti asia 83/78, Pigs Marketing Board, tuomio 29.11.1978, Kok. 1978, s. 2347, Kok. Ep. IV, s. 265, 55 kohta). Maksua on jo tarkasteltu näiden määräysten valossa analysoitaessa tuohon yhteiseen markkinajärjestelyyn sisältyvää kaupan vapauden periaatetta (ks. tämän tuomion 27—33 kohta).

39 Tulleja vaikutukseltaan vastaavia maksuja koskevien perustamissopimuksen määräysten [perustamissopimuksen 9 ja 12 artikla sekä EY:n perustamissopimuksen 16 artikla (kumottu Amsterdamin sopimuksella)] ja syrjivää sisäistä verotusta koskevien perustamissopimuksen määräysten (perustamissopimuksen 95 artikla) osalta on huomattava, että näitä määräyksiä ei sovelleta päällekkäin, eli sama vero tai maksu ei voi perustamissopimuksen järjestelmässä kuulua samanaikaisesti molempien käsitteiden alaan (ks. mm. asia C-234/99, Nygård, tuomio 23.4.2002, Kok. 2002, s. I-3657, 17 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen sekä asia C-101/00, Tulliasiamies ja Siilin, tuomio 19.9.2002, Kok. 2002, s. I-7487, 115 kohta).

40 On kiistatonta, että maksu soveltuu ainoastaan kotimaisiin tuotteisiin eikä tuontituotteisiin. Näin ollen on tutkittava ensinnäkin sitä, onko maksua pidettävä perustamissopimuksen 9, 12 ja 16 artiklassa tarkoitettuna vientitullia vaikutukseltaan vastaavana maksuna. Mikäli näin ei ole, on toiseksi tutkittava sitä, onko tämä maksu perustamissopimuksen 95 artiklan mukaan kielletty syrjivä sisäinen maksu.

41 Kyseistä maksua ei voida pitää perustamissopimuksen 9, 12 ja 16 artiklassa tarkoitettuna vientitullia vaikutukseltaan vastaavana maksuna.

42 On nimittäin todettava, että maksu ei kohdistu tuotteeseen yksinomaan sen vuoksi, että tuote sellaisenaan ylittää valtion rajat. Tämä seikka on tullia vaikutukseltaan vastaavan maksun olennainen ominaispiirre, joka erottaa sen perustamissopimuksen 95 artiklassa tarkoitetusta sisäisestä maksusta (ks. vastaavasti mm. yhdistetyt asiat C-441/98 ja C-442/98, Michaïlidis, tuomio 21.9.2000, Kok. 2000, s. I-7145, 22 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

43 Maksu kuuluu sen sijaan yleiseen maksujärjestelmään, jota sovelletaan erityisesti maksun määrän ja maksun perimisen aiheuttavan seikan osalta periaatteessa yhtäläisellä tavalla yksinomaan kreikkalaisiin maataloustuotteisiin riippumatta siitä, onko ne tarkoitettu kotimaan markkinoille vai vientiin ja jolla rahoitetaan julkisyhteisöä, jonka tehtävänä on ehkäistä ja korvata luonnonuhkien kreikkalaisille maatiloille aiheuttamia vahinkoja (ks. vastaavasti em. asia Nygård, tuomion 24 kohta).

44 Lisäksi on syytä todeta, että mikään kansallisen tuomioistuimen yhteisöjen tuomioistuimelle toimittamaan asiakirja-aineistoon sisältyvä seikka ei anna aihetta epäillä sitä, että maksusta saatavan tuoton osoittaminen niiden korvausten rahoittamiseen, joista ELGA on vastuussa, hyödyttää yhtäläisellä tavalla sekä niitä kotimaisia maataloustuotteita, jotka on tarkoitettu jalostukseen tai myyntiin

kotimaan markkinoilla, että niitä, jotka on tarkoitettu vientiin (ks. vastaavasti em. asia Nygård, tuomion 39 kohta). Kyse on nimittäin toimenpiteestä, jonka tarkoituksena on suojata kotimaista maataloustuotantoa sellaisenaan.

45 Perustamissopimuksen 95 artiklan osalta on aiheellista muistaa, että tätä määräystä on tulkittava siten, että siinä kielletään myös kaikki sellaisten tuotteiden syrjiminen verotuksessa, jotka on tarkoitettu muihin jäsenvaltioihin vietäviksi (ks. asia 142/77, Larsen ja Kjerulff, tuomio 29.6.1978, Kok. 1978, s. 1543, 27 kohta ja em. asia Nygård, tuomion 41 kohta).

46 On kuitenkin huomattava, että kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevassa asiassa tuotteen vienti ei ole kyseessä olevassa sisäisten maksujen järjestelmässä se peruste, jonka nojalla maksu peritään. Tästä seuraa, että perustamissopimuksen 95 artikla ei sovellu nyt kyseessä olevaan tapaukseen (ks. vastaavasti em. asia Larsen ja Kjerulff, tuomion 24 kohta).

47 Lisäksi asiakirja-aineistosta joka tapauksessa käy ilmi, että kyseistä maksua ei voida pitää syrjivänä, koska — kuten tämän tuomion 43 ja 44 kohdassa on todettu — se soveltuu yhtäläisellä tavalla sekä niihin kotimaisiin maataloustuotteisiin, jotka jalostetaan tai myydään kotimaan markkinoilla että niihin, jotka on tarkoitettu vientiin, ja sen tuotto hyödyttää yhtäläisellä tavalla kaikkia maatiloja (ks. vastaavasti em. asia Nygård, tuomion 42 kohta).

48 Edellä esitetyn perusteella esitettyyn kysymykseen on vastattava, että tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskeva yhteisön oikeus, erityisesti perustamissopimuksen 9, 12, 16 ja 95 artikla, ei estä maksun kaltaista veronluonteista maksua.

Palvelujen tarjoamisen vapaus

Yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyt huomautukset

49 Kreikan hallitus väittää, että suorituksista, jotka ELGA tekee pakollisen vakuutusjärjestelmän nojalla, ei tavallisesti makseta korvausta EY:n perustamissopimuksen 60 artiklassa tarkoitetussa mielessä, eivätkä ne näin ollen kuulu palvelujen tarjoamisen vapautta koskevien perustamissopimuksen määräysten soveltamisalaan. Kreikan hallituksen mukaan kyse on nimittäin sosiaaliturvaan kuuluvista suorituksista, jotka rahoitetaan pääasiassa julkisista tuloista. Nämä suoritukset eivät siis kuulu myöskään direktiivin 73/239/ETY soveltamisalaan.

50 Komissio katsoo, että kyseisillä suorituksilla ei ole vakuutustoiminnan teknisiä ominaispiirteitä erityisesti direktiivisissä 73/239/ETY tarkoitetussa mielessä. Lisäksi nämä suoritukset eivät komission mukaan ole luonteeltaan taloudellisia eivätkä voittoa tuottavia, eivätkä ne näin ollen kuulu palvelujen tarjoamisen vapautta koskevien perustamissopimuksen määräysten alaan.

Yhteisöjen tuomioistuimen vastaus

51 Ensinnäkin on huomattava, että palvelujen tarjoamisen vapautta koskevien perustamissopimuksen määräysten osalta esitetty kysymys käsittää kaksi näkökohtaa. Se koskee nimittäin ensinnäkin sitä, kuuluvatko ELGAn tekemät suoritukset direktiivin 73/239/ETY soveltamisalaan ja toiseksi sitä, muodostaako pääasiassa kyseessä oleva pakollinen vakuutusjärjestelmä esteen muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneiden vakuutusyhtiöiden palvelujen tarjoamisen vapaudelle.

52 Esitetyn kysymyksen ensimmäisen näkökohdan osalta on tutkittava sitä, kuuluvatko ELGAn edellä mainitun pakollisen vakuutusjärjestelmän nojalla tekemät suoritukset — erityisesti korvausten maksu luonnonuhkien aiheuttamien vahinkotapahtumien sattuessa — todella palvelujen tarjoamisen vapauden soveltamisalaan perustamissopimuksen 59 ja 60 artiklassa tarkoitetussa mielessä, jotta voidaan ratkaista, kuuluvatko nuo suoritukset direktiivin 73/239/ETY soveltamisalaan.

53 Tältä osin on huomattava, että vaikka näiden suoritusten katsottaisiin Kreikan hallituksen väittämällä tavalla kuuluvan sosiaaliturvan alaan, tämä seikka ei sinänsä estä perustamissopimuksen 59 ja 60 artiklan soveltamista (ks. vastaavasti mm. asia C-157/99, Smits ja Peerbooms, tuomio 12.7.2001, Kok. 2001, s. I-5473, 54 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

54 Lisäksi on huomattava, että käsitteeseen "palvelut" perustamissopimuksen 60 artiklassa tarkoitetussa mielessä sisältyy se, että kyse on suorituksista, joista tavallisesti maksetaan korvaus.

55 Tältä osin yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut, että korvauksen olennainen piirre on se, että se on kyseisen suorituksen taloudellinen vastike, joka yleensä määritetään palvelun suorittajan ja palvelun vastaanottajan välillä (ks. asia 263/86, Humbel ja Edel, tuomio 27.9.1988, Kok. 1988, s. 5365, 17 kohta ja asia C-109/92, Wirth, tuomio 7.12.1993, Kok. 1993, s. I-6447, 15 kohta).

56 Käsiteltävänä olevassa asiassa on todettava, että kreikkalaisten maataloustuottajien maksama maksu ei ole ELGAn pakollisen vakuutuksen nojalla tekemien suoritusten taloudellinen vastike.

57 Tämä maksu on nimittäin luonteeltaan pääasiassa lainsäätäjän asettama maksu ja veroviranomaiset perivät sen. Lainsäätäjä määrää myös tuon maksun ominaispiirteistä, mukaan lukien sen määrä. Toimivaltaisten ministerien tehtävänä on päättää maksun määrän mahdollisesta muuttamisesta.

58 Samoin kansallinen lainsäätäjä vahvistaa ELGAn pakollisen vakuutuksen nojalla suorittamien korvausten tason ja yksityiskohdat yhtäläisellä tavalla kaikkien toimijoiden osalta.

59 Näin ollen on katsottava, että ELGAn pakollisen vakuutusjärjestelmän nojalla suorittamien korvausten kaltaisia suorituksia ei voida pitää perustamissopimuksen 59 ja 60 artiklassa tarkoitettuina palveluina.

60 Niinpä nämä suoritukset eivät kuulu direktiivin 73/239/ETY soveltamisalaan. Direktiivin soveltamisala ei nimittäin ole palvelujen käsitteen osalta laajempi kuin perustamissopimuksen 59 ja 60 artiklan soveltamisala.

61 Riippumatta siitä, voidaanko ELGAn suorittamia korvauksia pitää perustamissopimuksen edellä mainituissa määräyksissä tarkoitettuina "palveluina", herää toiseksi kysymys siitä, voiko sellaisen pakollisen vakuutusjärjestelmän käyttöönotto, johon ELGA osallistuu, itsessään muodostaa esteen sellaisten muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneiden vakuutusyhtiöiden palvelujen tarjoamisen vapaudelle, jotka haluavat tarjota Kreikan markkinoilla palveluitaan, jotka liittyvät kyseessä olevien riskien tai joidenkin niistä vakuuttamiseen.

62 Tosin ainakin tiettyjen pakollisen vakuutuksen kattamien riskien osalta vaikuttaa epävarmalta, voitaisiinko niiden varalta ottaa vakuutus yksityisiltä vakuutusyhtiöiltä, koska sellaisen vakuutustoiminnan kannattavuus on epävarmaa. Lisäksi yhteisöjen tuomioistuimelle toimitettuun asiakirja-aineistoon sisältyvien seikkojen perusteella näyttää siltä, että tuo kansallinen pakollinen vakuutusjärjestelmä koskee vähimmäisvakuutusturvaa ja että kyseessä olevat toimijat voivat siis vapaasti tehdä lisävakuutussopimuksia sekä Kreikkaan että muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneiden yhtiöiden kanssa.

63 Kuitenkin sikäli kuin kyseinen pakollinen vakuutusjärjestelmä kattaa myös vakuutuskelpoisia luonnonuhkia, se voi muodostaa esteen sellaisten muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneiden vakuutusyhtiöiden palvelujen tarjoamisen vapaudelle, jotka haluavat tarjota Kreikassa vakuutussopimuksia tällaisten riskien varalta, koska se haittaa tai tekee vähemmän houkuttelevaksi ja jopa suoraan tai epäsuorasti estää tämän vapauden käyttämistä (ks. vastaavasti mm. asia C-67/98, Zenatti, tuomio 21.10.1999, Kok. 1999, s. I-7289, 26 ja 27 kohta sekä asia C-294/00, Gräbner, tuomio 11.7.2002, Kok. 2002, s. I-6515, 38 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

64 Lisäksi tässä yhteydessä on syytä huomata, että komissio on todennut tiedonannossaan, jonka otsikko on "Yhteisön suuntaviivat maatalousalan valtiontuesta" ja joka on julkaistu Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä 1.2.2000 (EYVL C 28, s. 2), että monet jäsenvaltiot ovat ottaneet käyttöön tukijärjestelmiä, joilla viljelijöitä kannustetaan ottamaan vakuutuksia, mikä edellyttää, että ainakin tietyt näistä riskeistä ovat vakuutuskelpoisia; mutta komissio on katsonut, että tällaiset tuet muodostavat esteen vakuutuspalvelujen sisämarkkinoiden toiminnalle, erityisesti jos mahdollisuudet myöntää vakuutuksia rajoittuvat ainoastaan yhteen yhtiöön tai yhtiöryhmään tai jos tuen saamisen edellytyksenä on vakuutuksen ottaminen kyseiseen jäsenvaltioon sijoittautuneesta vakuutusyhtiöstä (ks. tuon tiedonannon 11.5.1 ja 11.5.3 kohta).

65 Näin ollen on tutkittava sitä, voiko tällainen palvelujen tarjoamisen vapauden este olla yhteisön oikeuden mukaan perusteltu.

66 Tältä osin on tärkeätä huomata, että kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevassa asiassa kyseessä olevalla pakollisella vakuutusjärjestelmällä tavoitellaan pääasiassa sosiaalipoliittista päämäärää.

67 Koska maksun suuruus määritetään kyseessä olevaa maatilaa koskevan riskin suuruudesta riippumatta ja koska kansallinen lainsäätäjä yleensä vahvistaa yhdenmukaisen tason sekä maksettaville maksuille että suoritettaville korvauksille, tällä järjestelmällä pyritään varmistamaan riittävä vakuutusturva kaikille maatiloille, mukaan lukien maatilat, joiden osalta luonnonuhasta aiheutuvan vahinkotapahtuman todennäköisyys on suurempi.

68 Kuten Kreikan hallitus on todennut, tällaisen pakollisen vakuutusjärjestelmän sosiaalipoliittinen päämäärä ilmenee myös sen historiallisesta alkuperästä osana maataloustuottajien yleistä sosiaaliturvajärjestelmää sekä siitä seikasta, että järjestelmä kattaa erityisesti ne riskit, joiden osalta näyttää lähtökohtaisesti epävarmalta, että ne olisivat tosiasiassa vakuutuskelpoisia yksityisissä vakuutusyhtiöissä, vaikka näiden riskien kattaminen on maatiloille erityisen tärkeää.

69 Näissä olosuhteissa sitä mahdollista palvelujen tarjoamisen vapauden estettä, joka pääasiassa kyseessä olevasta pakollisesta vakuutusjärjestelmästä voi seurata, voidaan perustella sosiaalipoliittiseen tavoitteeseen liittyvällä yleistä etua koskevalla pakottavalla syyllä.

70 Sen kysymyksen osalta, onko tämä pakollinen vakuutusjärjestelmä oikeassa suhteessa päämääräänsä, asiakirja-aineistosta käy ilmi, että pakollinen vakuutus ELGAssa tarjoaa vähimmäisvakuutusturvan ja että kreikkalaiset maataloustuottajat voivat siis vapaasti täydentää sitä ottamalla lisävakuutuksia, edellyttäen että niitä on markkinoilla saatavissa. Tämä seikka puhuu sen puolesta, että pääasiassa kyseessä oleva pakollinen vakuutusjärjestelmä on oikeasuhteinen.

71 Kuten komissio on perustellusti huomauttanut, on kuitenkin tärkeätä tutkia sitä, onko pakollisen vakuutuksen vakuutuskatteen laajuus oikeasuhteinen. Erityisesti on syytä tutkia sitä, vaarantuisiko ELGAn rahoitus ja niin muodoin sen pääasiassa sosiaalinen tehtävä, jos kreikkalaisten maataloustuottajien sallittaisiin ottaa yksityisiltä vakuutuksenantajilta vakuutus tiettyjen pakollisen vakuutuksen kattamien riskien varalta ja jos ne vapautettaisiin maksun suoritusvelvollisuudesta vastaavalta osin.

72 Yhteisöjen tuomioistuimella ei kuitenkaan ole käytettävissään riittäviä tietoja voidakseen tutkia tätä seikkaa.

73 Näissä olosuhteissa on kansallisen tuomioistuimen asiana tutkia kaikkien käytettävissään olevien tietojen nojalla, onko pääasiassa kyseessä oleva pakollinen vakuutusjärjestelmä oikeassa suhteessa sillä tavoiteltavaan sosiaaliseen päämäärään.

74 Edellä esitetyn perusteella esitettyyn kysymykseen on vastattava seuraavasti:

— ELGAn luonnonuhkien varalta olevan pakollisen vakuutusjärjestelmän nojalla suorittamien korvausten kaltaiset suoritukset eivät kuulu perustamissopimuksen 59 ja 60 artiklan eivätkä direktiivin 73/239/ETY soveltamisalaan.

— Tällainen pakollinen vakuutusjärjestelmä voi kuitenkin muodostaa esteen perustamissopimuksen edellä mainituissa artikloissa tarkoitetulle palvelujen tarjoamisen vapaudelle sellaisten vakuutusyhtiöiden osalta, jotka ovat sijoittautuneet muihin jäsenvaltioihin ja jotka haluavat tarjota tällaisia riskejä koskevia palveluja. Kansallisen tuomioistuimen asiana on tutkia, onko tämä järjestelmä tosiasiallisesti perusteltu sosiaalipoliittisten tavoitteidensa vuoksi ja tarkastella erityisesti sitä, onko kyseisen pakollisen vakuutuksen vakuutuskate oikeassa suhteessa näihin tavoitteisiin.

Perustamissopimuksen valtiontukia koskevat määräykset

Yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyt huomautukset

75 Kreikan hallitus ja komissio väittävät pääasiassa, että ELGAa ei voida pitää perustamissopimuksen kilpailuoikeutta koskevissa määräyksissä tarkoitettuna yrityksenä, koska sille uskottu tehtävä perustuu kansallisen yhteisvastuun periaatteeseen eikä ole taloudellista toimintaa.

Yhteisöjen tuomioistuimen vastaus

76 Sen arvioimiseksi, voidaanko ELGAa maksun saajana pitää perustamissopimuksen 92 artiklassa tarkoitettuna "yrityksenä", on huomattava, että tuolle laitokselle kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevassa asiassa kyseessä olevan pakollisen vakuutusjärjestelmän nojalla uskottu tehtävä kuuluu tuolla järjestelmällä tavoiteltavan, pääasiassa sosiaalisen päämäärän piiriin (ks. tämän tuomion 66—68 kohta).

77 Kyseisen pakollisen vakuutusjärjestelmän sosiaalinen tavoite ei tosin sellaisenaan riitä estämään ELGAn toiminnan pitämistä perustamissopimuksen kilpailuoikeutta koskevissa määräyksissä tarkoitettuna taloudellisena toimintana (ks. mm. yhdistetyt asiat C-180/98—C-184/98, Pavlov ym., tuomio 12.9.2000, Kok. 2000, s. I-6451, 118 kohta ja asia C-218/00, Cisal, tuomio 22.1.2002, Kok. 2002, s. I-691, 37 kohta).

78 Kuten tämän tuomion 56—58 kohdasta ilmenee, kansallinen lainsäätäjä vahvistaa korvaukset ja maksun, jotka ovat kyseisen järjestelmän kaksi olennaista osaa (ks. vastaavasti mm. em. asia Cisal, tuomion 43 ja 44 kohta). Maksu on nimittäin luonteeltaan lähinnä valtion asettama maksu. Valtio myös määrää tuon maksun ominaispiirteistä, mukaan lukien sen määrä. Samoin kansallinen lainsäätäjä vahvistaa ELGAn suorittamien korvausten laadun ja tason.

79 Tästä seuraa, että ELGAn harjoittama vakuutustoiminta ei ole perustamissopimuksen kilpailuoikeutta koskevissa määräyksissä tarkoitettua taloudellista toimintaa, ja erityisesti että tuo laitos ei ole perustamissopimuksen 92 artiklassa tarkoitettu yritys.

80 Riippumatta siitä, onko pääasiassa kyseessä oleva pakollinen vakuutusjärjestelmä yhteensopiva perustamissopimuksen valtiontukia koskevien määräysten kanssa siltä osin kuin on kyse ELGAn toiminnasta maksun saajana, herää kuitenkin kysymys siitä, voidaanko korvauksia, joita tuo laitos suorittaa kreikkalaisilla maatiloilla luonnonuhkien varalta olevan pakollisen vakuutuksen nojalla, pitää perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna "valtiontukena".

81 Tältä osin on syytä todeta ensinnäkin, että pääasiassa kyseessä olevassa kansallisessa lainsäädännössä säädetään selvästi, että ELGAn suorittamat korvaukset rahoitetaan valtion varoista ja että ne on katsottava suoritetun valtion lukuun yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä tarkoitetussa mielessä (ks. mm. C-482/99, Ranska v. komissio, tuomio 16.5.2002, Kok. 2002, s. I-4397, 24 kohta).

82 Toiseksi on tarkasteltava sitä kysymystä, muodostaako — ja jos muodostaa, niin missä määrin — ELGAssa oleva pakollinen vakuutus taloudellisen edun niille toimijoille, jotka vakuutus kattaa.

83 Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan tukena pidetään muun muassa toimenpiteitä, jotka eivät ole avustuksia sanan suppeassa merkityksessä mutta jotka eri tavoin alentavat yrityksen vastattavaksi tavallisesti kuuluvia kustannuksia ja ovat siten sekä luonteeltaan että vaikutuksiltaan avustusten kaltaisia (ks. mm. asia C-200/97, Ecotrade, tuomio 1.12.1998, Kok. 1998, s. I-7907, 34 kohta ja asia C-75/97, Belgia v. komissio, tuomio 17.6.1999, Kok. 1999, s. I-3671, 23 kohta).

84 Näin ollen on tarkasteltava yhtäältä sitä, olisivatko — ja jos olisivat, missä määrin — kreikkalaiset maatilat ilman pakollisen vakuutusturvan olemassaoloa joutuneet hankkimaan ja tosiasiallisesti voineet hankkia vakuutuksen yksityisiltä vakuutusyhtiöiltä taikka joutuneet ryhtymään ja tosiasiallisesti voineet ryhtyä muihin toimenpiteisiin suojautuakseen riittävällä tavalla luonnonuhkien näille maatiloille aiheuttamien seurausten varalta; ja toisaalta sitä, missä määrin maksu vastaa ELGAn pakollisen vakuutuksen nojalla suorittamien korvausten todellisia taloudellisia kustannuksia, jos tällaiset kustannukset ylipäätään voidaan laskea.

85 Kolmantena kysymyksenä on se, täyttävätkö tällaiset korvaukset — olettaen, että ne merkitsevät saajilleen etua — perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohtaan sisältyvän valikoivuutta koskevan edellytyksen (ks. mm. asia C-143/99, Adria-Wien Pipeline ja Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke, tuomio 8.11.2001, Kok. 2001, s. I-8365, 41 kohta).

86 Tältä osin on huomattava, että pääasiassa kyseessä olevan pakollista vakuutusta koskevan järjestelmän soveltamisala saattaa olla perusteltu sen järjestelmän luonteen tai yleisen rakenteen vuoksi, johon ELGAn suorittamat korvaukset kuuluvat, koska asiakirja-aineistosta näyttää ilmenevän, että kyseisellä järjestelmällä pyritään tarjoamaan maatiloille vähimmäisturva sellaisten luonnonuhkien varalta, joille ne ovat erityisen alttiita (ks. vastaavasti mm. em. asia Adria-Wien Pipeline ja Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke, tuomion 42 kohta ja asia C-351/98, Espanja v. komissio, tuomio 26.9.2002, Kok. 2002, s. I-8031, 42 ja 43 kohta).

87 Yhteisöjen tuomioistuimella ei kuitenkaan ole käytettävissään tarpeellisia tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja vastatakseen esitetyn kysymyksen siihen osaan, joka koskee sitä, onko ELGAn luonnonuhkien varalta olevan pakollisen vakuutusjärjestelmän nojalla suorittamia korvauksia mahdollisesti pidettävä valtiontukina ottaen erityisesti huomioon tämän tuomion 82 ja 85 kohdassa tarkoitetut näkökohdat. Kysymyksen tuohon osaan ei näin ollen ole syytä vastata.

88 Kaikki edellä esitetyt seikat huomioon ottaen esitettyyn kysymykseen on vastattava, että perustamissopimuksen 92 artiklassa tarkoitettu käsite "yritys" ei

koske ELGAn kaltaista laitosta siltä osin kuin on kyse tämän toiminnasta, joka perustuu luonnonuhkien varalta olevaan pakolliseen vakuutusjärjestelmään.

Oikeudenkäyntikulut

89 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Kreikan hallitukselle ja komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto)

on ratkaissut Dioikitiko Protodikeio Thessalonikisin 31.7.2000 tekemällään päätöksellä esittämän kysymyksen seuraavasti:

1) **Yhteistä maatalouspolitiikkaa koskevat EY:n perustamissopimuksen määräykset ja siipikarjanliha-alan yhteisestä markkinajärjestelystä 29 päivänä**

lokakuuta 1975 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 2777/75, sellaisena kuin se on muutettuna 3.5.1989 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 1235/89, eivät estä sitä, että jäsenvaltio ottaa käyttöön sellaisen veronluonteisen maksun kuten siipikarjanliha-alan yhteiseen markkinajärjestelyyn kuuluvien kotimaisten maataloustuotteiden myyntiin ja ostoihin kohdistuva erityinen vakuutusmaksu, josta saatavat tulot ohjataan julkisyhteisölle, jonka tehtävänä on ehkäistä ja korvata luonnonuhkien tuon jäsenvaltion maatiloille aiheuttamia vahinkoja.

Mainitut perustamissopimuksen määräykset ja asetus N:o 2777/75, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 1235/89, estävät kuitenkin tällaisen veronluonteisen maksun silloin, kun se voi olla kyseessä olevan yhteisen markkinajärjestelyn päämäärien ja tavoitteiden vastainen ja erityisesti jos maksu tosiasiallisesti haittaa yhteisön sisäistä kauppaa.

Kansallisen tuomioistuimen asiana on arvioida, onko kyseisellä maksulla tosiasiallisesti tällaisia vaikutuksia.

2) Tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskeva yhteisön oikeus, erityisesti EY:n perustamissopimuksen 9 ja 12 artikla (joista on muutettuina tullut EY 23 ja EY 25 artikla), EY:n perustamissopimuksen 16 artikla (kumottu Amsterdamin sopimuksella) ja EY:n perustamissopimuksen 95 artikla (josta on muutettuna tullut EY 90 artikla), ei estä tämän tuomiolauselman 1 kohdassa mainitun kaltaista maksua.

3) Organismos Ellenikon Georgikon Asfaliseonin (ELGA) luonnonuhkien varalta olevan pakollisen vakuutusjärjestelmän nojalla suorittamien korvausten kaltaiset suoritukset eivät kuulu EY:n perustamissopimuksen

59 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 49 artikla) ja EY:n perustamissopimuksen 60 artiklan (josta on tullut EY 50 artikla) eivätkä muun ensivakuutusliikkeen kuin henkivakuutusliikkeen aloittamista ja harjoittamista koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta 24 päivänä heinäkuuta 1973 annetun ensimmäisen neuvoston direktiivin 73/239/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna 22.6.1988 annetulla toisella neuvoston direktiivillä 88/357/ETY, soveltamisalaan.

Tällainen pakollinen vakuutusjärjestelmä voi kuitenkin muodostaa esteen perustamissopimuksen edellä mainituissa artikloissa tarkoitetulle palvelujen tarjoamisen vapaudelle sellaisten vakuutusyhtiöiden osalta, jotka ovat sijoittautuneet muihin jäsenvaltioihin ja jotka haluavat tarjota tällaisia riskejä koskevia palveluja. Kansallisen tuomioistuimen asiana on tutkia, onko tämä järjestelmä tosiasiallisesti perusteltu sosiaalipoliittisten tavoitteidensa vuoksi ja tarkastella erityisesti sitä, onko kyseisen pakollisen vakuutuksen vakuutuskate oikeassa suhteessa näihin tavoitteisiin.

4) EY:n perustamissopimuksen 92 artiklassa (josta on muutettuna tullut EY 87 artikla) tarkoitettu käsite "yritys" ei koske Organismos Ellenikon Georgikon Asfaliseonin (ELGA) kaltaista laitosta siltä osin kuin on kyse tämän toiminnasta, joka perustuu luonnonuhkien varalta olevaan pakolliseen vakuutusjärjestelmään.

Wathelet Timmermans Edward

Jann von Bahr

Julistettiin Luxemburgissa 22 päivänä toukokuuta 2003.

R. Grass M. Wathelet

kirjaaja viidennen jaoston puheenjohtaja